

Karen
Swan
*Kesyttön
saari*

Suomentanut Ilkka Rekiaro

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Englanninkielinen alkuteos *The Last Summer*

Copyright © Karen Swan 2022

All rights reserved.

First published 2022 by Macmillan and imprint of Pan Macmillan

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

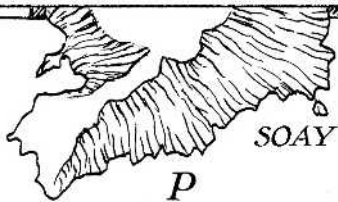
ISBN 978-951-1-45570-7

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2023

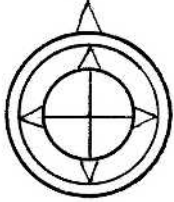

Omistettu Laura Tinklille, joka on nyt osa meidän tarinaamme

SOAY

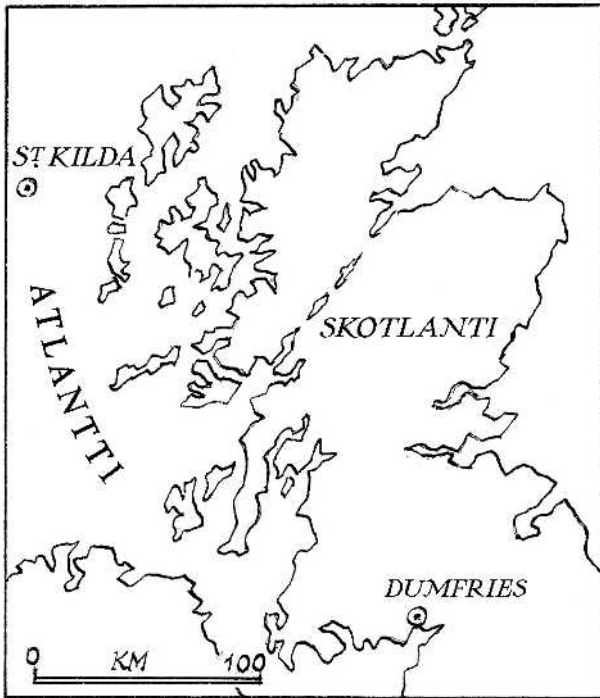
P

St KILDA

GLEN
BAY

St KILDA

ATLANTI

SKOTLANTI

DUMFRIES

0 KM 100

— HEMESH. ALLES —

Prologi

21. kesäkuuta 1930

Glen Bay, St. Kilda

Kolme nuorta naista istui jalat ristissä ruohikolla. Varjot pitenevät heidän takanaan, kun laskeva aurinko kaarsi hitaasti alemmas taivaalla. Lampaat torkkuivat rinteillä ja huiskivat hännällä kärpäsiä samalla kun etsivät auringolta suojaa kivimuurien vierustalta ja odottivat tuulen leyhähdystä. Oli kesän pisin päivä ja taivas pidätti henkeään. Paahtava kuumuus leijui naisten päällä kuin huntu. Heidän sormensa liikkuvat samassa tahdissa, kun he kynivät lintuja, ja valkoiset untuvat täplittivät ketoa kuin päivänkakkarat.

Flora painoi kämmenselän otsalleen. ”Tätä ei tule ikävä.”

”Ei tietenkään. Koska pian et edes muista tätä”, Effie sanoi vilkaisten häneen ilkkurisesti. ”Sinusta tulee fini rouva. Asut lukaalissa, jossa on sisäportaat ja kaikki, ja sinulla on huulipunaa ja radio, etkä voi uskoa, että joskus jouduit kynimään myrskylintuja.”

Flora röyhisti rintaansa ilahtuneena Effien maalaamasta mielikuvasta. ”Teidän täytyy tulla kylään. James sanoi, että meillä on teille kummallekin vierashuone, ja me ostamme teil-

le uudet mekot aina kun tulette käymään, ja viemme teidät teatteriin ja syömme ravintoloissa...”

Mhairi kurtisti kulmiaan. ”Jaa oikeissa ravintoloissako?”

Effie nauroi. ”Juu! Sellaisissa, joissa linnut kynittää valmiiksi eikä asiakkaan tarvitse itse niitä paistaa.”

”Voi... Sen täytyy olla mukavaa.”

”James sanoi, että Glasgow’ssa voi syödä kuukauden kaikkina päivinä ulkona käymättä kahdesti samassa ravintolassa.” Flora heilautti pitkät tummat hiuksensa kasvoilta.

”Samapa tuo minulle mitä syön, kunhan nälkä lähtee”, Effie sanoi ja kohautti olkiaan.

Mhairin kädet olivat pysähtyneet, ja toisia ärsytti, että hän yhtäkkiä piti taukoa. He nostivat katseensa ja näkivät hänen purevan alahuultaan yrittäessään pidätellä itkua.

”Äläs nyt, Mhairi”, Flora sanoi nopeasti. ”Kyllä sinä pärjää.”

”Miten voit sanoa niin? Minulla ja sinulla on asiat ihan eri tolalla. Kun lähdemme saaresta, sinä saat kaiken, mitä olet ikinä halunnut. Mutta minä *menetän* kaiken. Eikä mikään voima estä sitä.”

”Tynestäkin vedestä nousee aalto, Mhairi hyvä”, Flora sanoi, silitti Mhairin tulenpunaista tukkaa ja tarttui häntä kädestä. ”Sinun pitää luottaa siihen, että onnesi löytyy jostain muualta.”

Mhairi huitaisi Floran käden pois. ”Sinä hoet sitä, mutta minulta vaaditaan liikoja!” Hänen harmaat silmänsä leiskuivat. Mhairi kiivastui ani harvoin. Hän oli luonteeltaan säyseä ja avosydäminen, mutta kumpikaan ominaisuus ei hyödyttänyt häntä hänen tullessaan tähän pisteeseen.

”Ymmärränhän minä. Ja olisin itsekin vihainen. Tulisin surusta hulluksi, jos joutuisin tekemään samoin”, Flora myönsi lempeästi. ”Mutta sinä olet minua parempi ihminen. Olet läpeensä hyvä. Minussa ei ole hyvyyttä pintaa syvemmillä.”

”Et sinä ihan kamala ole”, Effie vastusteli ja pyöräytti silmiään.

”En vai? Minä menetän malttini, jos tuuli sotkee kampaukseni. Minä kiroan, jos kumautan polveni kirkon penkkiin. Ellen olisi tällainen...” Flora kehysti kauniit kasvonsa käsillään. ”Minut olisi potkittu pellolle ajat sitten.”

Tuli hiljaista. Floran kasvoille levisi hitaasti ilkkurinen hymy.

Mhairi hihitti hiljaa kaikesta huolimatta. ”Älä puhu”, hän torui ja läpsäytti hellästi Floran polvea. ”Sinulla on paljon hyviä ominaisuuksia.”

”Minä olen kaunis hirviö”, Flora sanoi eikä näyttänyt olevan asiasta moksiskaan. ”Ja Effie on pellavapäinen rasavilli...”

”Kuules nyt!” Effie pani vastaan. Hänen pitkälahkeiset housunsa peittivät polvien ja säärtien monet ruvet, jotka olivat seurausta kalliokiipeilystä.

”Mhairi, sinä olet meistä paras. Elämä taatusti hymyilee sinullekin. Odota vain”, Flora sanoi tuttuun määrätietoiseen tapaansa. ”Vaikket vielä tiedä miten. Sinun pitää uskoa, että se päivä koittaa.”

Mhairi pudisti surullisena päätään, mutta ei sanonut mitään. Kiihkeä Flora sai yleensä heidät vakuuttuneeksi siitä, että taivas oli vihreä ja meri musta, mutta Mhairia ei huvittanut kuvitella näkymätöntä tulevaisuutta, koska hänellä oli jo kaikki mitä hän halusi. Kunpa he voisivat jäädä saarelle... Mutta heidän tiensä oli päätetty, eikä päätöstä voinut muuttaa. Ei yhdenkään kohdalla.

”Sama koskee sinua.”

Effie säpsähti, ja hänen hengityksensä salpautui, kun Floran tutkiva katse osui häneen. Hän sulki silmänsä, yritti uskoa sen todeksi, mutta tiesi, että saadakseen edes jonkinlaisen onnellisen lopun hänen olisi tehtävä muutakin kuin vain astuttava laivaan. Hänen tulevaisuuttaan ei peittänyt näkyvistä kaukainen aika tai vieras paikka vaan sanoin kuvaamaton uhka. Vaara, jota ei kestänyt ajatella. Se roikkui jatkuvasti hänen yläpuolellaan,

huojuva viikate, joka väijyi häntä aina, kun hän nosti turvetta tai kuokki kasvimaata, varjo joka hiipi hänen unissaan.

”Siellä olet vapaa”, Flora sanoi kiihkeästi.

Effie nielaisi ja nyökkäsi. Hän toivoi, että olisi pystynyt uskomaan siihen. Kaikki kolme olivat vaiti pitkän tovin. Tuntui mahdottomalta, että mikään kauhea asia voisi koskettaa heitä tällä syrjäisellä saarella, mutta tänä kesänä kaikki oli muuttunut.

”Jäljellä on enää muutama viikko, mutta sinun pitää olla valmiina kaiken varalta”, Flora sanoi. ”Sinun pitää kaivaa syötti maasta ennen kuin nousuvesi tulee.”

”Tiedän sen.” Effie oli vähitellen kerännyt tarvitsemiaan tavaroita. Hän oli jättänyt näpistysten väliin riittävästi aikaa, jottei kukaan huomannut köyden tai veneen pohjalla lojuneen ruostuneen veitsen katoamista. Häneltä puuttui enää yksi apuväline, ja hän tiesi, ettei löytäisi sitä saarelta. ”Olen melkein valmis, jos kapteeni McGregor auttaa.”

”Milloin hän nostaa ankkurin?” Mhairi kysyi ahdistuneena.

Effie vilkaisi laskevaa aurinkoa ja arvioi kellonaikaa. Kehrä oli pudonnut Mullach Bin jyrkkien rantakallioiden taakse; piimeä tulisi noin kolmen tunnin kuluttua. Mutta koska saaren toiselle puolelle oli kahden tunnin kävelymatka... ”Pian. Minun pitää lähteä takaisin.” Hän taivutti jalat alleen noustakseen, mutta ei ehtinyt ennen kuin Flora tarttui häntä kädestä.

”Odota vähän.”

He istuivat pienessä piirissään, ja tyrskyjen pauhu ja peukaloisten sinfonia ympäröi heitä.

”Minä tiedän, että tämä on vaikeaa. Ja vaikeinta teille kahdelle. Parin kuukauden päästä meidän elämämme muuttuu pysyvästi. Me lähdemme täältä, ja kaikki on erilaista. Joka ikinen asia. Toiset asiat ovat paremmin, toiset huonommin. Mutta tiedän myös, että vielä koittaa päivä, jolloin me muistellemme tätä hetkeä – meitä kolmea istumassa ruohikolla höyheniä tukas-

samme ja kuolleet linnut jalkojemme juuressa – ja että silloin tästä on vielä jotain jäljellä.”

”Mitä?” Mhairi kysyi hämmästyneenä.

”Me. *Tämä.*” Flora puristi heidän käsiään tiukemmin. ”Me olemme aina St. Kildan saariston tyttöjä, vaikka päätyisimme minne. Äiti hokee jatkuvasti, että jos kolme ihmistä tietää jotain, se ei ole mikään salaisuus, mutta meidän suhteen hän erehtyy. Vain me kolme tiedämme nyt ja aina, mitä me kolme teemme.” Hän painoi sormen huulilleen. ”Me olemme siskokset. Eikö totta?”

Mhairi nyökkäsi. Effie myös. Hän tunsu palan kurkussaan, se oli harvinaista. Hän ei ollut tunneihminen, mutta nyt tunteet yrittivät tunkea hänen paksun nahkansa läpi. Hän nousi, seisoi ryhdikkäästi, sorja varsi hauraana kuin risu. ”Minä tulen takaisin, kun pääsen.”

Effie saattoi aistia heidän pelkonsa selässään, kun hän kääntyi ja lähti kävelemään harjua kohti. Hän olisi halunnut jäädä ystäviensä seuraan. Hän olisi halunnut teeskennellä, että he olivat vielä tyttösiä ja että vaikka elämä ei ollut helppoa, niin ainakin se oli reilua. Mutta ne päivät olivat menneet muiden aurin gonlaskujen mukana, ja hän tiesi, että hänen oli aika kohdata tulevaisuus. Flora oli oikeassa niin kuin aina. Nousuvesi oli tulossa. Oli aika kaivaa syötti maasta.

ENNEN

1. luku

Kuukautta aiemmin, 13. toukokuuta 1930

Koirat haukkuivat rannalla. Muorit tulivat mökkiensä ovensuuhun seisoskelemaan ja tähystivät otsa tuimasti rypyssä lahden poukamaa. Laskuvesi oli alkanut, ja koko päivän oli tuullut navakasti, vesi oli noussut vaahtopäille ja linnut olivat kieppuneet iloisesti ilmassa.

Effie pysytteli paikoillaan lypsykivellä. Hän oli painanut poskensa Ionan mahaa vasten ja täytti sankoa rennon välinpitämättömästi. Hän tiesi, että voisi mennä vielä parikymmentä minuuttia, ennen kuin vene kiertäisi esiin niemen takaa, joskin tänään se luultavasti ehtisi tänne tuulen takia nopeammin. Effien collie Poppit – ruskeanaamainen koira, jolla oli toisen silmänsä ympärillä valkoinen laikku – istui hänen vierellään korvat pystyssä ja katseli lahdelle, odottaen kaukaa saapuvia tunkeilijoita. Poppit kuitenkin pysyisi visusti emäntänsä vierellä.

Effie seurasi näköalapaikaltaan kyläläisten liikkeitä. Lypsyaitaus oli reilun kolmannesmatkan päässä rinteeseen juurelta, ja hän oli aina pitänyt sieltä avautuvista näkymistä. Oli tiistai, toisin sanoen pyykkipäivä, ja hän näki nuoret naiset, jotka seisoiivat puroissa hameenhelmat vyötäisillä. He pesivät liinavaatteita ja rupattelivat samalla. Lakanoita ei haluttu jättää tuuleen kiuvaamaan, jos oli tulossa vieraita. Tällä viikolla ei ollut luvassa yh-

tään turistilaivaa, mutta jos niemen takaa puksuttaisi troolari, vieraskoreus karisisi, koska useimmat kapteenit olivat tuttuja.

Pyykin kuivattamista ulkopuolisten nähden ei pidetty soveliaana kylässä, jossa yksityisyys oli pelkästään teoreettista. Mökkien sijainnin vuoksi kaikki näkivät toistensa menemiset ja tulemiset melkein laakson joka nurkasta – kylä oli kartiomainen muodostelma, ja siitä kahta kolmasosaa kiersivät sileät mutta jyrkät rinteet. Seinämät huipentuivat äkkijyrkiksi rantatörmiksi, jotka syöksyivät pystysuorina ja vaarallisina alhaalla tyrskyvänsä mereen. Nämä törmät madaltuivat ainoastaan Hirtan saaren kaakkoiskolkassa, jossa oli soraranta, saaren ainoa rantautumispaikka. Merenkäynti oli raskasta ja kiivasta kaikkialla saaren ympärillä, mutta sattumalta naapurisaari Dun – joka oli oikeastaan kuin pelkkä kalliosta muodostunut sormi – oli kuin luonnon muovaama aallonmurtaja. Se oli melkein kiinni Hirtassa ja teki Kylälahdesta turvallisen sataman Pohjois-Atlantin levottomilla vesillä. Joskus myrskyjen riehuessa sen suojiin ahautui jopa kaksikymmentä laivaa.

Sataman sopukkaan päästyään troolarikalastajat, valaanpyytäjät, merivoimien miehet kaikki tyynni ylistivät sitä, kuinka kodikkaan ja kutsuvan näköinen oli tuo korkealaitaisen soikion juurelle puikattu kylä, jossa savu tuprusi piipuista ja öljylamput tuikkivat. Harmaat kivimökit seisoivat vierä vieressä viuhkana lahden itälaidalla takanaan jämerä kivimuuri. Mökkien välissä jökötti perinteisiä turvekattoisia kivitönöjä, niin sanottuja mustiataloja, joista oli vähitellen luovuttu 1860-luvulta lähtien. Korkeilta harjuilta katsottaessa ne toivat mieleen leuan ja hampaat. Jättiläisen hampaat, Effien äiti tapasi sanoa.

Sijaintinsa ansiosta kylä oli hyvin suojassa tuulilta, jotka puhalsivat rinteitä alas niin kovaa, että nostattivat kiviä maasta ja repivät peltikattoja irti kiviseinistä (ainakin siihen asti, kunnes maanomistaja sir John MacLeod oli asennuttanut kattoihin metallikiinnikkeet).

Saaren ainoa katu oli ruohoa kasvava leveä väylä mökkien ja viljelypalstojen yläosaa kiertävän paksun, matalan kivimuurin välissä. Katu oli saarelaiselämän sykkivä sydän. Kaikki tulivat Kadulle, koska mökit suojasivat sitä hyvin tuulelta, minkä vuoksi siellä saattoi kauniilla ilmalla paistatella päivää. Muorit istuivat etuovien luona neulomassa ja kehräämässä, lapset kirmailivat muurin harjalla ja lehmät joskus kurkistelivat sen yli. Aamuisin miehet kokoontuivat mökkien 5 ja 6 eteen päivittäiseen parlamenttiin päättämään työnjaosta, ja päivällisen jälkeen kyläläiset kuljeskelivat Katua pitkin kyselemässä naapureiltaan iltauutisia.

Kadun toisella puolella kunkin mökin edessä oli pitkä ja kaipa, muurin suojaama palsta, joka ulottui rantaa kohti. Kasvimailla viljeltiin perunaa, sinne ripustettiin pyykki kuivumaan ja päästettiin muutamat harvat lehmät talvehtimaan. Kesäkuukausina lehmät pidettiin kiviaidan takana, ja lampaita, joita oli paljon, laidunnettiin Glen Bayn niityillä saaren toisella puolella. Tuon lahden erotti Kylälahdesta korkea Am Blaid -niminen harju, jonka juurella oli jyrkkäreunainen poukama. Siellä ei ollut nimeksikään tasaista rantaa, ja pohjoisen aallot olivat armoittomia, ja vaikka kyläläiset pitivät siellä hätävarana soutuvenettä, sen pystyi työntämään vesille ja takaisin kuiville vain silloin harvoin, kun vallitseva tuuli vaihtoi suuntaa ja meri rauhoittui tyveneksi.

Iona lakkasi jauhamasta ja liikahti ärtyneesti. Effie ei ollut siitä millänsäkään vaan kahmaisi kouraansa muutaman hierakanlehden, joita oli kerännyt matkalla lypsykivelle, ja ojensi ne mitään sanomatta lehmälle. Iona huokaisi tyytyväisenä ja Effie jatkoi lypsämistä. Tämä oli heidän tavallinen aamurutiininsa, jonka rytmiin kumpikin oli tottunut.

Hetken päästä sanko oli lähes täynnä ja Effie suoristi selkäänsä. Hän taputti Ionan kuvetta. ”Kiltti tyttö”, hän sanoi hiljaa, nousi lypsykiveltä ja katsoi alarinteeseen. Kuten hän oli arvan-

nut, Dunin niemennokan takaa hivuttautui parhaillaan esiin purjevene kokka.

Effie katseli tarkkaan, kun vene lipui ääneti lahden syliin ja siitä heitettiin ankkuri ja purjeet reivattiin. Mereltä ei siis tullutkaan troolaria. Naisia harmittaisi. Tämä alus, jossa oli kolme solakkaa mastoa ja matala, kaareva runko, oli hienostunut otus, jollaisen odottaisi näkevänsä pikemminkin Etelä-Ranskan asuurinsinisen taivaan alla kuin Hebridien syrjäisimmillä vesillä.

”Ystävä vai vihollinen?”

Kysymys kaikui kattilalaaksossa.

Miehistö erottui kaukaa pelkkinä mustina pisteinä, mutta Effie näki jo kyläläisten työntävän venettään vesille. Miehet joutuisivat soutamaan kaikin voimin rantaan hyökyvää aallokkoa vastaan. Tulijat olivat valinneet huonon päivän purjehtia. Vene oli varmasti keikkunut avomerellä kuin korkki. Vaikka Dun antoi armoa, niin ei se kuitenkaan tyventä tarjonnut; kaakkoistuuli nostatti yleensä vaahtopäisiä aaltoja suojaisalla lahdella ja vihmoi sen kuohumaan kuin noidankattilan, eikä ollut mitään takeita siitä, että purjehtijat pystyisivät rantautumaan.

Vain yksi asia oli varma: vaikka kylän miehet onnistuisivat noutamaan heidät rantaan, kukaan ei saapuisi kuivana, ja kyläläiset tiesivät sen. Piipuista alkoi jo luikerrella häilyvää harmaata savua, lahden rannalla lymyilevien matalien kivimökkien ovista juostiin sisään ja ulos, naruilta kerättiin pyykkiä, lattiaita lakaistiin, kenkiä vedettiin jalkaan ja rukit nostettiin näkyvälle paikalle vieraiden ihmeteltäväksi.

Kaikki tunsivat kuvion. Turistien palvelemisesta oli hiljakseen tullut tuottoisa lisätienesti. Se ei riittäisi elantoon – Hirtalla ei ollut ainuttakaan kauppaa, joten rahalle oli hyvin vähän käyttöä – mutta rahalla saattoi sentään pyytää tuttuja kapteeneita tuomaan herkkuja, kun he purjehtisivat seuraavan kerran saaren kautta, tai saada ylimääräistä luottoa kasöörliltä, kun tämä tuli karhuamaan maanvuokraa. Tai Floran tapauksessa rahal-

la saisi huulipunaa, jota hän oli kerran nähnyt yhdellä äveriäällä naisvieraalla – tosin huulipuna menisi hukkaan niiden kolmensadan lampaan parissa, joita Flora paimentaisi Glen Bayssa koko kesän.

Kyläläiset eivät oikein ymmärtäneet, mikä heissä muuta maailmaa kiinnosti, mutta postimestari, Mhairin isä Ian McKinnon, oli kuullut mantereella työtovereilta, että St. Kildan saaristossa leimattua postikorttia pidettiin nykyään haviteltuna ellei peräti arvokkaana saaliina. Heidän elämäntapansa kuulemma väistyi nopeaa vauhtia muualla maailmassa. Teollistuminen muutti yhteiskuntaa nopeammin kuin mikään asia satoihin vuosiin, ja heistä oli tulossa eläviä reliikkejä, menneiltä ajoilta säilyneitä harvinaisuuksia. Ehkä jotkut säälivät St. Kildan saaristolaisia, mutta nämä viis veisasivat myötätunnosta. He olivat oppineet pelaamaan omaan pussiinsa, eritoten Effie.

Hän nosti sangon maasta ja lähti sen kanssa rinnettä alas irrottamatta hetkeksikään katsettaan mustista pisteistä, jotka siirtyivät keikkuvasta purjeveneestä keikkuvaan soutuveneeseen. Hän tiesi, että kuivateltuaan ja höykytyksestä toivottuaan tulijat halusivat viihdykettä. Ja hän oli valmis tarjoamaan sitä.

”Missä he tekevät sen?” isä kysyi karskisti, kun Effie sai voin kirnutuksi. Isä seiso ikkunassa, katseli ulos piippu alahuulesa roikkuen.

”Sgeir nan Sgarbhissa, sanoisin”, Effie vastasi, sulki kinnun kannen ja asteli isän viereen katsomaan. ”Siellä ovat paremmassa tuulensuojassa.”

”Juu, harju suojaa, mutta mahtavatko pystyä soutamaan niemen ympäri.”

”Archie MacQueenilla on ruista ranteessa”, Effie sanoi.

”Mutta ei kintuissa.”

”Ei tosiaan kintuissa.” Effie näki, että Kadulla käveli kolme miestä. Yhden hän tunnisti omaleimaisesta käynnistä kasööri

Frank Mathiesoniksi, maanomistajan edustajaksi ja saaren tosi-asialliseksi hallitsijaksi, mutta muut kaksi olivat hänelle vieraita. Heillä oli yllään hienot tummanruskeat puvut ja villahatut, mutta toisen hatun alta pilkisti vaalea tukka ja päivettynyt kaula. Effie toivoi, että mies kääntäisi päätänsä, jotta hän näkisi edes vilaukselta, millaiset kasvot tuohon tukkaan ja eleganttiin oleukseen kuuluivat, mutta Katu kaartui ja vei kolmikön pois näkyvistä.

Rantaan saapunut ryhmä oli sikäli pettymys, että se oli pieni – yksityisseurue, Ian McKinnon oli sanonut tuttuun tietävään tapaansa. Näin ollen juomarahaa heruusi vähän. Jos naiset keräsivät pyykin naruilta, siihen täytyi olla hyvä syy, ja kaksi miestä tuskin jakaisi kaikille tippiä. Kapteeni oli majoitettu Effien Hamish-enon mökkiin ja muut kaksi miestä yöpysivät kasöörin talossa, se kun oli saaren isoin. Effien ei käynyt miehiä kauteksi: näiden oli siedettävä Mathiesonin vieraanvaraisuutta.

”Vien tämän kylmään”, Effie sanoi, nosti kurnun olalleen ja astui ovesta ulos Poppit kannoillaan. Hän näki tulijat kauempana. He pudottivat parhaillaan muutaman lantin Hullun-Annien kämmenelle – muori istui karstaamassa villaa ja kertoi tarinoita lunninpyynnistä ja avioliitoista, jotka vihkipari solmi hyppäämällä luudanvarren yli. Toisin kuin useimmat muut vanhat kyläläiset hän puhui hyvin englantia, mutta se ei suinkaan tarkoittanut, etteivätkö muutkin olisi pystyneet kommunikoidaan. Effie virnisti hieman, kun näki Peg-mamman teeskentelevän muka säikkyvänsä vieraiden valokuvauskonetta, vaikka ne päivät olivat olleet ja menneet, jolloin uudet vekottimet järkyttivät heitä. Taas lantit putoilivat kämmenelle.

Effie kiersi mökin taakse ja nousi lyhyen matkaa rinnettä, joka johti An Lagin ylängölle, minne lampaat paimennettiin hakaan rajuilma. Sen takana kohosi majesteettisesti saaren korkein vuori Connachair kuin taivaaseen johtavat portaat. Joillekulle se olikin sitä. Moni oli kohdannut kuoleman jyrkän-

teellä, sillä kylään päin vuorenhuippu näytti hämäävästi pyöreältä sokeritopalta, eikä siitä arvannut, että meren puolella oli yli neljäsataa metriä korkea pystysuora pudotus, kuin vuori olisi halkaistu kirveellä.

Leinikit ja laukkaneilikat pilkuttivat vehmasta ruohikkoa, joka tuntui joustavalta Effien jalkojen alla hänen kävellessään lukemattomien samanlaisten maakellareiden ohi sille, jossa hän ja isä säilyttivät voita ja kermaa. Hän kyyristyi sisään ja laskeutui maahan. Effien suku oli käyttänyt maakellariaan tähän tarkoitukseen yli kolmesataa vuotta. Saarella saattoi olla näitä varastoja yli tuhatneljäsataa, mutta hän tunnisti joka ikisen hänen suvulleen kuuluvan: tässä An Lagin juurella olevassa pidettiin voita ja kermaa, Ruivalilla olevassa säilytettiin höyheniä, Oisevalin maakellarissa oli myrskylinnun öljyä, Connachairin maakellarissa oli suolattuja ruhoja, yhtä käytettiin turpeen säilytykseen... Moni oli tyhjillään, mutta niillekin löytyi käyttöä ylimääräisenä ruokavarastona, sateen- ja tuulensuojana, kuher-televien pariin piilopaikkana...

Effie palasi rinnettä alas väistellen ketterästi ruohikossa piileviä kiviä ja näki kattojen yli, että kaikki alkoivat kerääntyä rannalle valmistelemaan vieraille pidettävää näytöstä.

”Menetkö mukaan, Effie?” joku huikkasi.

Hän käänsi päätään ja näki Lorna MacDonaldin astuneen juuri postimestarin mökistä ja siistivän punaruskeita hiuksiaan. Lorna työskenteli toisinaan postimestarin apulaisena.

Effie hyppeli hänen luokseen, mutta Poppit ehti kaksi koiranmittaa edelle. ”Juu”, hän sanoi virnistäen. ”Mistä sen tietää, vaikka sieltä irtoaisi pennosia minullekin.”

”Tai jotain muutakin”, Lorna sanoi ja iski silmää.

”Mitä tarkoitat?”

”Oikea komistus, se nuorempi. Pelkkä hymy häneltä olisi todellinen palkkio sekin.” Lorna nauroi ja hänen ruskeat silmänsä säkenöivät.

Effie kohautti olkapäitään mietteliiäänä. ”Näin hänet vain takaa päin.”

”Tokko tuo hassummalta näyttää sieltäkään.”

Effie naureskeli. Hän ihmetteli sitä, että Lorna oli kylän vanha piika – peräti kolmekymmentäkolmevuotias ja edelleen naimaton – sillä tämä oli parantumaton hakkailija. Mutta vierailevat miehet eivät koskaan viipyneet saarella pitkään, ja St. Kildan saariston poikamiehistä iältään Lornaa lähimpänä oli Donnie Ferguson, jota ei kiinnostanut seitsemän vuotta häntä vanhempi, älykkäämpi vaimo, joka alkoi olla liian vanha saamaan lapsia.

”Mitä he ovat miehiään?”

”Rikkaita.” Lorna kohautti hartioitaan. ”Tuosta paatista päätellen.”

Lorna tiesi sellaisista asioista. Hän ei ollut paljasjalkainen saaristolainen vaan sairaanhoitaja, joka oli muuttanut Stornowaysta tänne ja päättänyt jäädä asumaan; hän oli nähnyt toisenlaista maailmaa ja tiesi, mitä rahalla sai.

”Hyvä”, Effie sanoi huokaisten ja näki miesten lähtevän nousemaan rinnettä köysiensä kanssa. Kylän koirat juoksivat laumana heidän edellään. ”Siinä tapauksessa yritän hamuta heiltä lantteja ja sinä voit pitää hyvänäsi nuorenherran hymyn. Mitäs sanot?”

”Sovittu!” Lorna iski silmää, kun Effie pinkaisi takaisin koitiin hakemaan köyden. Se oli paksu, punottu hevosen jouhista ja tuntui kädessä notkealta mutta karhealta. Isä istui nyt tuvan uunin ääressä tuolilla – hän ei jaksanut olla pitkään seisaallaan – ja paineli piipun pesään rullatupakkaa.

”Minä tästä lähden.”

Isä katsoi tyttärtään. Isän silmät näyttivät vetisiltä, valkuaiset olivat vanhuuden kellertämät, mutta ne yhä paljastivat vahvan miehen heikossa ruumiissa. Hän nyökkäsi. Hän ei välittänyt tunteilevista hyvästeistä. ”Pidä, likka, varasi.”

”Juu.” Effie nyökkäsi vuorostaan. Hän tiesi, että nuo olivat olleet isän viimeiset sanat myös Effien veljelle.

Hetken aikaa Effiestä tuntui, että isä saattaisi sanoa vielä jotain; vaikutti siltä kuin hänen kehonsa olisi pidätellyt sanoja sisälleen. Mutta hetki meni ohi, ja Effie lähti, nyökkäsi vain uudestaan.

Osa miehistä nousi jo rinnettä, ja heilläkin oli köysi olalla. Kuten Effie oli arvannut, he kiipesivät kohti itäpuolen jyrkänreitää. Niiden edustalla oli pieni raukki, joka rikkoi aaltoja sen verran, että vene pysyi verraten vakaana esityksen ajan.

Effie juoksi heidät kiinni ja kuunteli, kun he juttelivat vieraisista ja ”ulkoa”, toisin sanoen Skyeltä, tulleista uutisista.

”...maanomistajan tuttavია”, sanoi Floran vanhin veli David MacQueen. ”Homma pitää siis hoitaa hyvin.”

”Harmi että tuulee kovaa, muuten olisi voitu kiertää kauemmaksi”, Effien serkku Euan sanoi.

”Juomarahaa ei irtoa, jos he oksentelevat kuin rakit”, Ian McKinnon huomautti.

”Mutta jyrkänne on täällä matalampi.”

”Tämä piisaa heille. Heistä matalakin tuntuu korkealta.”

Effie jäi harppomaan Mhairin veljien Anguksen ja Finlayn rinnalle, jotka olivat molemmat siskoaan vanhempia.

”Mitäs asiaa sinulla tänne on?” Angus kysyi tavalliseen pilkalliseen tapansa.

”Samaa kuin sinulla.” Effie kohautti olkiaan. Hän huohotti hiukan, sillä miehillä oli pitemmät jalat ja siten pitemmät askeleet kuin hänellä.

”Me emme mene linnustamaan. Tämä on pelkkää esiintymistä.”

”Juu, joten tulee tippiä.”

”Neulo heille sukkaa!”

”Tiedät vallan hyvin, että saisin vain murto-osan siitä mitä täällä, ja minulla on lupa tulla kallioille aina kun te menette sinne, niin on sovittu.”

”Effie Gillies, sinä olet piikki minun lihassani”, Finlay valitti.

”Samat sanat”, Effie antoi takaisin.

Miehet pyöräyttivät silmiään, mutta Effie ei ollut millänsäkään. Hänen veljensä kaverit ja hänen kavერიensa veljet olivat häرنänneet häntä hänen koko ikänsä, ja hän osasi maksaa potut pottuina. He olivat tenavina leikkineet porukalla piilosta maa-kellareissa, oppineet yhdessä lukemaan luokkahuoneessa kirkon kupeessa ja potkineet toisiaan papin saarnatessa.

Mutta hän ei voinut ummistaa silmiään siltä, että asiat alkoivat muuttua. Tai olivat jo muuttuneet. Ilmassa oli nyt jännitystä, kuin hiljaista hurinaa, jota ei ollut aiemmin kuulunut. Effien veljen kuolema oli vaikuttanut heihin kaikkiin syvästi, eikä hän ollut enää heidän silmissään Johnin pikkusisko – eikä muidenkaan silmissä. Paitsi omissaan; joskus hän huomasi heidän katsovan häntä uudella tavalla, joka sai hänet kiusaantumaan. Finlayn silmät tuntuivat seuraavan häntä kaikkialle, minne hän meni, ja Angus oli yrittänyt moiskauttaa hänelle suukon, kun hän eräänä iltana nosti turvetta. Angus ei ollut vielä antanut Effielle anteeksi sitä, että tämä oli purskahtanut nauruun.

Turisteilta, jotka halusivat käydä katsomassa näköalaa – ja he halusivat aina – tähän tarpomiseen meni neljästäkymmenestä minuutista tuntiin, mutta Effie ja miehet pääsivät huipulle alle puolessa tunnissa ja olivat jo laskemassa köysiä, kun vene ilmestyi näkyviin jyrkänteiden takaa. Linnut kieppuivat ja kirkuivat heidän ympärillään, ja sulat vihelsivät tuulessa, kun linnut osuivat nouseviin ilmapirtauksiin. Näin korkealta venekin näytti vain linnun kokoiselta. Effie vilkaisi muutaman kerran alas ja etsi kallioseinästä reittiä, jota halusi kulkea, ja sitten kiveä, jolla iskeä tappinsa maahan.

Hän sitoi köydenpään tapin ympärille ja kokeili solmun kesävyyttä nojaamalla taaksepäin. Köysi värähteli mukavan tuoreesti, ja hän kiersi sen vyötäisilleen St. Kildan tapaan.

Hän katsoi taas jyrkänteeltä alas. Euan-serkku oli ollut oikeassa: pudotus ei ollut täällä järin korkea. Olisiko kaksisataa

metriä? Puolet Connachairin korkeudesta. He pääsisivät yhdellä köyden pudotuksella noin kolmannesmatkan alaspäin. Mutta tänään he ainoastaan esiintyisivät täällä. He eivät linnustaisi, eivät keräisi munia eivätkä pelastaisi pulaan joutuneita lampaita. Ainoastaan esiintyisivät.

”Näytät kalpealta kuin lakana, Effie”, Angus virkkoi. ”Oletko varma, että sinusta on tähän?”

Effie katsoi häntä halveksuvasti. Angus oli ylpeä siitä, että oli saaren nopein kiipeilijä. Hän oli voittanut viime vuoden Old Trialin, nuorten miesten kiipeilykilpailun, jossa he todistivat olevansa kelpollisia elättämään perheensä – ja tulevan vaimonsa. Jos Angus oli yrittänyt todistaa jotain Effielle, vaivannäkö oli totisesti mennyt hukkaan. Effie oli varma, että olisi päihittänyt Anguksen (ja muut), jos hänkin olisi saanut osallistua. Mutta naisena... ”Oikeastaan mietin vain, miten nopeasti pääsisin tuonne alas.”

Omahyväinen virne leveni. ”Luuletko muka pääseväsi sinne nopeasti?”

”Nopeammin kuin sinä.” Effie veti vaaleat hiuksensa taakse ja satoi ne nutturalle pois kasvoilta. Hän ei todellakaan halunnut, että tuulenpuuska hulmuttaisi hänen hiuksiaan ja sokaisisi hänet kallioseinämällä.

”Hah! Sinulla on suuret puheet ja pienet pöksyt, Effie Gillies!”

Oli Effien vuoro virnuilla. ”No jaa, en kiistä, etteivätkö minunkin pöksyni olisi tyhjää täynnä.” Angus McKinnon oli ehkä saaren nopein mies, muttei suinkaan fiksuin. Kuin asiaa tähdentääkseen Effie kiskaisi housujaan vyötäisiltä ylös. Housut olivat Johnin vanhat ja ainoa kiipeilyyn sopiva vaatekappale, mutta hän ei pitänyt jalassa niitä pelkästään käytännön syistä.

Finlay punastui hurjasti. ”Älä kuuntele häntä”, hän sanoi. ”Hän yrittää tahallaan ärsyttää. Veli, kaikki tietävät, että sinä olet nopein. Riittää kun pidät rikkaille esityksen. Tämä on näytös eikä kilpailu.”